

Nr 7.

Utlåtande i anledning av väckt motion om höjning av de allmänna barnbidragen.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 65, vilken behandlats av andra lagutskottet, har fru Nilsson hemställt »att riksdagen måtte besluta att de allmänna barnbidragen, som nu utgå med 290 kronor, höjes till 500 kronor per barn och år».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för detta yrkande, får utskottet hänvisa till motionen.

Enligt lagen den 26 juli 1947 om allmänna barnbidrag utgår f. n. — med vissa undantag — för barn, som är svensk medborgare och bosatt i riket, av allmänna medel såsom bidrag till barnets uppehälle och uppfostran allmänt barnbidrag med 290 kronor om året. Sådant bidrag lämnas även för här i riket bosatt barn som icke är svensk medborgare, såframt barnet fostras av någon som är bosatt och mantalsskriven i riket. Allmänt barnbidrag utgår fr. o. m. kvartalet efter det, varunder barnet fötts eller rätt till sådant bidrag eljest uppkommit, t. o. m. det kvartal, varunder barnet fyller sexton år.

Kostnaderna för de allmänna barnbidragen beräknas i årets statsverksproposition till 518 000 000 kronor för budgetåret 1952/53.

Principerna för de allmänna barnbidragen ha framlagts av 1941 års befolkningsutredning. I sitt den 19 januari 1946 avgivna betänkande om barnkostnadernas fördelning med förslag angående allmänna barnbidrag m. m. (SOU 1946: 5) behandlar utredningen befolkningsfrågans ekonomiska sida och sådana samhällliga åtgärder till de barnfostrande familjernas förmån, som enligt utredningens uppfattning kunna medverka till att höja deras standard. Betänkandet utmynnar i, bl. a., förslag till införande av kontanta allmänna barnbidrag.

Befolkningsutredningen föreslog, att bidragens belopp skulle bestämmas till 200 kronor. Utredningens förslag innebar vidare, att vid införande av allmänna barnbidrag de inom statsbeskattningen då förekommande barnavdragen skulle slopas. Till stöd härför anförde utredningen, att då barnfamiljerna skulle beredas förmåner, samhället icke hade anledning att bidra till mer än kostnaden för en av samhället accepterad minimistandard; i vart fall måste garanterandet av en sådan minimistandard föregå införandet av speciella förmåner för barn inom mera bemedlade familjer.

Den schematiska rättvisa, som erhöles genom ett för varje barn lika stort bidrag oberoende av föräldrarnas inkomst, måste också tillerkännas ett betydande värde. Den av utredningen förordade omläggningen förändrade icke nämnvärt läget för familjer med barn i inkomstlägen mellan 10 000 och 15 000 kronor. För lägre inkomstskikt skulle den medföra en påtaglig förbättring, för högre inkomstagare åter en försämring. För familjer med barn i sådana högre inkomstlägen bleve skillnaden mellan nuvarande skattelättnad och det föreslagna barnbidraget dock icke av sådan storlek i jämförelse med behållen inkomst att den kunde i nämnvärd grad påverka deras levnadsförhållanden.

Lagen om allmänna barnbidrag förelades 1947 års riksdag genom proposition nr 220. I propositionen anslöt sig *föredragande departementschefen* till tanken, att barnavdragen vid den statliga beskattningen skulle slopas vid införandet av allmänna barnbidrag. Beträffande bidragsbeloppens storlek framhöll departementschefen, att det under dåvarande förhållanden vore tydligt, att det erfordrades ett väsentligt högre belopp än 200 kronor per barn och år för att garantera barnfamiljerna en tillfredsställande standard. Frågan om beloppets storlek vore väsentligen en avvägningsfråga. För sin del ville departementschefen förorda, att beloppet bestämdes till 260 kronor om året.

I enlighet med propositionens förslag bestämde riksdagen bidragsbeloppet till 260 kronor för barn och år.

Frågan om bidragsbeloppen omprövades av 1950 års riksdag i samband med propositionen nr 241 om ändring i bl. a. kommunalskattelagen och lagen om allmänna barnbidrag. Till grund för propositionen låg ett av *ortsavdragskommittén* den 1 februari 1950 avgivet betänkande (SOU 1950: 5).

I propositionen föreslogs, att barnavdragen vid den kommunala beskattningen skulle slopas och att barnfamiljerna skulle kompenseras härför genom en höjning av barnbidragen från 260 kronor till 290 kronor.

Föredragande departementschefen anförde bl. a. följande.

En höjning av barnbidraget med 20 kronor skulle i kommuner i de lägre dyrortsgrupperna och med låg utdebitering utgöra full kompensation för barnavdragets bortfallande. Å andra sidan skulle en höjning med 20 kronor vara otillräcklig i flertalet kommuner och kan därför icke förordas. En differentiering av barnbidraget skulle kanske giva det mest rättvisa resultatet. Jag är emellertid icke övertygad om att fördelarna med en sådan anordning uppväga de därmed förenade nackdelarna av administrativ art. Vid sådant förhållande och då en höjning utöver 30 kronor av statsfinansiella skäl icke kan förordas anser jag mig böra föreslå, att i samband med avskaffande av de kommunala barnavdragen de allmänna barnbidragen generellt höjas med 30 kronor fr. o. m. år 1952. Den årliga kostnaden i anledning av höjningen beräknas till 51 miljoner kronor.

Bevillningsutskottet, som behandlade propositionen nr 241 jämte i anledning därav avgivna motioner, yttrade i sitt av riksdagen godkända ut-

låtande, nr 57 — efter redogörelse för propositionens förslag — bl. a. följande.

I de likalydande motionerna I: 475 (av herr Näsström m. fl.) och II: 567 (av herr Kärrlander m. fl.) samt i de likalydande motionerna I: 509 (av herrar Öhman och Helmer Persson) och II: 603 (av herr Persson i Landafors m. fl.) ha yrkanden framställts om att barnbidragen måtte höjas med 40 kronor eller sålunda från 260 kronor till 300 kronor.

Av propositionen framgår att kostnaden för förhöjda barnbidrag kan beräknas till 51 miljoner kronor vid en höjning med 30 kronor och 68 miljoner kronor vid en höjning med 40 kronor. Merkostnaden för en höjning med 40 kronor skulle sålunda utgöra 17 miljoner kronor. Departementschefen har förklarat, att han av statsfinansiella skäl icke kunnat förorda en höjning utöver 30 kronor.

Enligt nuvarande bestämmelser uppgå de bankade barnavdragen i ortsgrupperna I och II till 240 kronor, i ortsgrupperna III och IV till 270 kronor och i ortsgrupp V till 300 kronor. Vid en genomsnittlig utdebitering av 10 kronor utgör sålunda en höjning av barnbidraget med 30 kronor en i alla lägen tillräcklig kompensation för barnavdragens borttagande. I motionerna har gjorts gällande, att barnfamiljer bosatta i kommuner i de högre dyrorterna och med högre utdebitering än 10 kronor skulle bli underkompenserade, därest barnbidragen endast höjdes med 30 kronor.

Påpekandet i motionerna är givetvis i och för sig riktigt. Å andra sidan skulle, såsom i propositionen framhållits, en höjning av barnbidraget med 20 kronor i kommuner i de lägre dyrortsgrupperna och med låg utdebitering utgöra full kompensation för barnavdragets bortfallande. Vid sådant förhållande anser utskottet den i propositionen gjorda avvägningen böra godtagas. Utskottet vill också instämma i departementschefens uttalande därom att en höjning utöver 30 kronor av statsfinansiella skäl icke kan förordas. På grund av det anförda tillstyrker utskottet det i propositionen framlagda förslaget om en höjning av de allmänna barnbidragen från 260 kronor till 290 kronor.

De höjda bidragsbeloppen utgå fr. o. m. 1952.

Vid 1952 års riksdag hemställdes i en inom andra kammaren väckt motion, nr 260, att barnbidragen måtte höjas med 30 procent eller i avrundat tal till 380 kronor.

Andra lagutskottet avstyrkte motionen i sitt av riksdagen godkända utlåtande, nr 17. Utskottet uttalade därvid:

Att såsom motionärerna föreslagit riksdagen nu skulle besluta om förhöjning av de allmänna barnbidragen med 30 procent torde med hänsyn till det ekonomiska läget icke kunna komma i fråga. Utskottet vill emellertid erinra om att den år 1950 skedda förhöjningen av barnbidragen endast avsåg att utgöra kompensation för de samtidigt slopade barnavdragen vid kommunalbeskattningen. Redan då ifrågasattes — bl. a. inom 1949 års skatteutredning, till vilken Ortsavdragskommitténs förslag remitterades för yttrande — att ytterligare jämkning uppåt av barnbidragen borde ske med hänsyn till de förskjutningar i levnadskostnaderna, som skett efter 1947. Utskottet förutsätter, att Kungl. Maj:t i ett läge som det nuvarande, då levnadskostnaderna äro under ständig förändring, med uppmärksamhet följer utvecklingens inverkan på de sociala förmånernas fak-

tiska värde, och att Kungl. Maj:t — med beaktande av det statsfinansiella läget — för riksdagen framlägger de förslag, som betingas av nämnda förändringar.

Vid samma riksdag gav *chefen för socialdepartementet, statsrådet Sträng*, i andra kammaren, såsom svar på fråga av fru Västberg, en redogörelse för åtgärder till bevarande av de sociala förmånernas realvärde. (Andra kammarens protokoll 1952 nr 10 s. 10—18.) Av redogörelsen framgick bl. a., att en höjning av de allmänna barnbidragen då icke hade ansetts möjlig. Statsrådet Sträng yttrade i anslutning härtill:

Jag tror att det kan sägas, att de genomförda eller planerade åtgärderna — dock med barnbidragen som ett viktigt undantag — kommer att visa sig fylla kravet på bevarande av förmånernas realvärde. De planerade åtgärderna kommer dock att kräva ytterligare finansiella insatser.

Beträffande barnbidragen vill jag påpeka, att en höjning med t. ex. 30 procent såsom kompensation för levnadskostnadernas stegring, d. v. s. från 290 till låt säga 380 kronor, skulle medföra en ökad statsutgift på drygt 158 miljoner kronor. Kostnaderna för barnbidragen uppgår nu till omkring en halv miljard per år. Det har icke f. n. ansetts vara möjligt att belasta budgeten med ytterligare kostnader för barnbidrag. Jag vill i detta sammanhang nämna, att kostnaderna för indextillägg på folkpensioner för nästa budgetår har beräknats till 205 miljoner kronor. Det är högst sannolikt, att folkpensionärerna inom kort får ytterligare ett indextillägg och att denna summa kommer att behöva räknas upp med cirka 34 miljoner. Därmed kommer statens sammanlagda kostnader för folkpensioneringen att stiga till omkring en miljard kronor, utan att därför folkpensionärerna erhållit någon del av den allmänna standardhöjning som andra grupper kommit i åtnjutande av sedan pensionsbeloppen bestämdes.

Regeringen måste helt naturligt ha dessa fakta i minnet vid bedömandet av möjligheterna till skattesänkning och till en fortsättning av det sociala reformverket.

I *innevarande års statsverksproposition*, femte huvudtiteln, punkt 23, anför *föredragande departementschefen, statsrådet Sträng*, att de statsfinansiella förutsättningarna för att upptaga frågan om de allmänna barnbidragens belopp till omprövning f. n. icke föreligga.

Utskottet. De allmänna barnbidragen utgå för närvarande med 290 kronor för barn och år. Frånsett den höjning med 30 kronor, som skedde år 1950 och som enbart var avsedd att kompensera för de samtidigt slopade barnavdragen vid den kommunala beskattningen, ha bidragsbeloppen varit oförändrade, sedan de allmänna barnbidragen beslötos år 1947. Genom den därefter inträffade penningvärdeförsämringen har emellertid bidragens realvärde väsentligt minskats, och uppenbart är, att de icke längre ge barnfamiljerna det stöd, som avsågs när reformen genomfördes. Det är därför ett starkt önskemål, att en höjning av barnbidragen kommer till stånd. Emellertid måste möjligheterna till en sådan höjning bedömas med hänsyn jämväl till kostnaderna för andra angelägna sociala reformer och med be-

aktande av det statsfinansiella läget. Åtgärder ha nu genomförts och planerats till återställande eller höjning av de sociala förmånernas värde. Av dessa må främst nämnas det förslag om höjning av folkpensionerna, som förelagts årets riksdag. Beträffande de allmänna barnbidragen har dock, såsom framgår av föredragande departementschefens yttrande härom i årets statsverksproposition, höjning icke nu ansetts kunna ifrågakomma. Utskottet finner heller icke möjligt att i det rådande statsfinansiella läget, som nödvändiggör den största återhållsamhet med statsutgifterna, förorda en höjning av de allmänna barnbidragen. I det sociala reformprogrammet bör emellertid även ingå den höjning av dessa bidrag, som betingas av levnadskostnadernas inverkan på barnfamiljernas standard, och möjligheterna att finansiera en dylik höjning böra sorgfälligt prövas.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att förevarande motion, II: 65, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 24 februari 1953.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Norman, Sten, Nils Elowsson, Wahlund, Sunne, Nerman, Ahlberg och Nils Theodor Larsson;

från andra kammaren: herr Jacobsson i Igelsbo*, fru ar Johansson i Norrköping, Västberg, herr Hagård, fru Sandström, herrar Lundberg, Carlsson i Bakeröd och Svensson i Göteborg.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.